

Athraithe ceimiceach tasc litearthachta

Athraíonn gach rud – ach cén fáth?

Le ceimiceáin tarlaíonn athraithe de bharr teocht nó an bhfuacht. De bharr seo d'fhéadadh athraithe a tarlúint gan aon rabhadh nó planáil.

Ar thug tú faoi deara riamh go bhfuil roinnt ábhair soládach cortha agus ábhair eile soládacha righin? Seo é an cúis:

I ngach ábhair soládach tá na hadamh nasctha le chéile ach bíonn na hadamh socraithe i slíeanna difriúla.

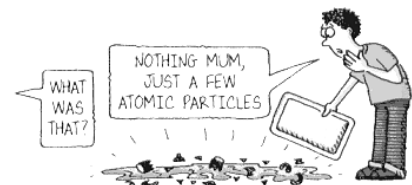
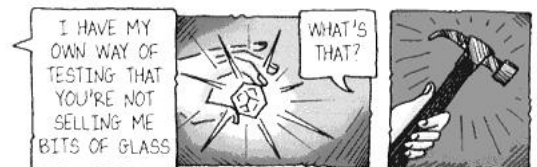
Más i línte sínte sreangach iad beidh an ábhar sínte sreangach freisin, ar nós banda leaisteacha. Ciallaíonn sé seo go bhfuil tú in ann iad a scuais le chéile go héasca.

In ábhair atá fíor crua ar nós muileata, tá na hadamh socraithe i bhfráma an – teann.

In ábhair níos boige ar nós graifít – atá úsáidte chun peann luaidhe a dhéanamh – tá na hadamh socraithe i sraitheanna scaoilte a thagann as a chéile go héasca nuair atá tú á scríobh.

I bpoirceallán tá na hadamh an – cóngarach le chéile agus brúite isteach. Má briseann ach ceann amháin des na nascanna idir na hadamh, brisfidh an porceallán iomlán.

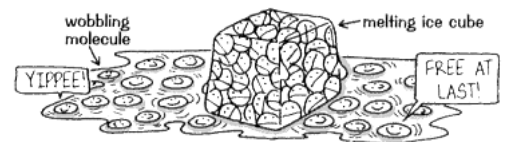
I miotail, tá roinnt leictreoin ag bogadh timpeall an adamh. Coiméadann an fórsa leictreacha ón leictreoin, na hadamh in a n-áit. Ach is féidir le gach adamh bogadh beagáinín agus seo é an cúis go bhfuilimid in ann casadh a cur i miotal – má táimid fíor láidir!

Seo chughat 5 fíricí faoi móilíní uisce:

- 1 Tagann sneachta agus cloichshneachta ó proséas a cuireann móilíní uisce atá reoite le chéile sa spéir. Cruthaítear cloichshneachta nuair a bogann píosaí móra d'oighear timpeall ar a chéile ag éirí níos mó agus níos mó. An cloichshneachta is mó a taifeadh, bhí sé an méad céanna le liathróid peile.
- 2 In áiteanna atá an- fhuar reoann na locha. Tosáíonn an reo seo le criostal oighear amháin agus fásann sé go dtí go bhfuil criostal mór iomlán ann.
- 3 Forbraíonn uisce agus é ag reo agus brúigheann sé aon rud atá in a shlí ag fórsa 140 kg sár cm cearnógach. Sin go leor chun duine a mharú!

④ Is féidir leat liathróidí sneachta a cruthú mar go bhfuil an oighear roinnt léaite. San Antarcach ní féidir leat liathróidí sneachta a cruthú mar go bhfuil an sneachta ró cruá.

⑤ Agus oighear ag léa tógann na hadamh isteach an teocht fuinneamh chun bogadh níos mó. Faoi dheireadh scaoileann said chun bogadh timpeall leo féin. Sin leacht.

Ceisteanna

- ① Cruthaigh bileog eolais ag taispeáint na síleanna difriúla go bhfuil na hadamh in ann iad féin a shocrú agus cén éifeacht a bhfuil aige ar na dtréithe atá ag na hábhair.
- ② Déan comparáid idir na hadamh i ngraifít agus i mbana leasteacha.
- ③ Conas a cruthaítear cloichshneachta?
- ④ Cén éifeacht atá ag teocht ar caithníní in aon ábhair?

Do thasc

Thíos tá treoir ar dhúil tábhachtach. Samhlaigh gur eolaí thú agus tá trí dhúil nua curtha in aithne agat, solád, leacht agus gás. Lean an treoir ar aghaidh leis na dhúil seo.